

Průvodce po drátěných loukách

Zajímavá místa můžete často najít hned za domem. Na mnohá se dá dojít pěšky, jiná jsou jen chvilku jízdy autem. Jsou to místa s poutavou minulostí, která přímo utvářela jejich současnou tvář. Když se budete dívat pozorně, najdete tady poklady hned pod nohama.

Nemusí to být vždycky vzácné a chráněné kytky nebo zvířata. Své kouzlo mají i zdánlivě obyčejné druhy, které s velkou pravděpodobností na loukách potkáte. Pojdte se podívat na drátěné louky, bez kterých by Beskydy nebyly tím, čím jsou. A proč drátěné louky? Protože na nich roste tráva smilka tuhá, která připomíná dráty.

Drátěná tráva smilka tuhá není nijak velká ani nápadná tráva. Domácí zvířata ji nežerou, zvěř se jí taky vyhýbá. A přesto jsou travníky se smilkou chráněné v rámci Evropy. Podívejme se na smilku z blízka. Má úzké tuhé a drsné listy. Je to otužilec, najdeme ji třeba v Grónsku. Zvládá sucho i vlhko. Spolu s dalšími travami byla součástí oděvu pravěkého muže

Ötziho, který žil před více než 5 tisíci lety v Alpách.

V tomto *Průvodci po drátěných loukách* vám chceme představit čtyři místa, kde roste smilka a barevné květy. Jsou to čtyři pěkné výlety, na kterých uvidíte běžné a třeba i vzácnější kytky a zvířata, která v Beskydech žijí.

Obsah

Motýlí louka pod Radhoštěm	3
(Trojanovice)	
Nejhezčí kopec na světě	6
(Radhošť)	
Pastviny vonící mateřídouškou	9
(Kamenné, Dolní Bečva)	
Samota obklopená lesy	12
(Skurečena, Čeladná)	

Fotky rostlin a zvířat, o kterých se v průvodci píše, ale nevešly se do jednotlivých kapitol, najdete na poslední dvoustraně. Takhle máte všechny potřebné informace s sebou v batohu a nepotřebujete atlasy, encyklopedie ani Google.

Horské travníky se smilkou tuhou jsou prioritním stanovištěm soustavy evropských chráněných území Natura 2000.

Soumračník metlicový je motýl, který se soumraku bojí. A nejen to. Prohání se vzduchem jenom za jasného dne. Jakmile se přizemí mraky a intenzita světla se sníží, raději si sedne a čeká, až mraky odplují.

A právě střely, které tady dopadaly a naprostý nedostatek jiné péče, utvářely současnou podobu bývalé střelnice. Na poměrně malém území najdeme vlhké louky s pcháčem i podhorské smilkové trávníky. Na jaře tady kvetou nenápadnými bílými květy stovky vemeníků a jsou tady i jiné orchideje. V létě se vzduchem prohání vzácný modrásek bahenní. Častěji ale narazíte třeba na černobíle kostkovaného okáče bojinkového.

Nedá se říct, že by vojáci místní přírodu chránili a nijak do ní nezasahovali. Spíš naopak. Ale díky dlouholeté izolovanosti území si tady příroda žila svým vlastním tempem. Podobně jako se to děje v pralese. Dnes tady díky tomu najdeme pozoruhodné množství druhů rostlin a motýlů.

Kromě cvičné střelnice tady byl taky sklad munice a dva vepřiny. To proto, aby vojáci měli vlastní maso. Každý vepřín hostil 300 prasat a nikoho asi nepřekvapí, že selata se občas ztrácela a stávala se součástí směnného obchodu mezi vojáky a místními.

1. Motýlí louka pod Radhoštěm

Na okraji obce Trojanovice, tam, kde se zvedá z luk a polí lesem porostlý Radhošť, je zdánlivě zanedbaný, ale o to zajímavější kousek krajiny. Překvapivě pestré louky, remízky a lesní lemy byly ještě nedávno vojenskou střelnicí.

Přijeli v lednu 1969 a pobýli do února 1990. Příslušníci Střední skupiny sovětských vojsk. V kasárnách ve Frenštátě se zabydlelo na 2,5 tisíce vojáků a 2 tisíce jejich rodinných příslušníků. Z Frenštátu se stalo vojenské město a z luk na úpatí Radhoště cvičná střelnice pro 100. tankový a 1047. dělostřelecký pluk.

Bříza tmavá byla uznána jako samostatný druh teprve na konci 20. století. V Beskydech roste na dvaceti lokalitách necelá stovka těchto stromů. Od břízy bělokoré ji rozeznáte prakticky jenom podle barvy kůry.

Kdy jít na návštěvu

Vemeníky a další orchideje, které jsou na střelnici k vidění, kvetou začátkem června. Na motýly je nejlepší červenec a srpen.

Kudy tam

Louky najdete v Trojanovicích, v místní části Buzkovice, nedaleko Velkého Škaredého potoka. Jsou necelých 500 metrů od hlavní silnice procházející Trojanovicemi ve směru východ – západ, až na místo vede zpevněná cesta. Louky jsou mimo turistické trasy, proto je v tomto případě nejlépe použít souřadnice GPS.

GPS: N 49°30.79663',
E 18°12.89417'

2. Nejhezčí kopec na světě

Nebo chcete-li pupek světa. Hora, na které je možné potkat černokněžníka a vladaře Radocha a kde se konají slety čarodějnic. V dŮrách jsou poklady i dračí. Řeč je o mýtické hoře Radhošť, která vždy poutala pozornost všech příchozích i místních.

V hluboké minulosti byl vrchol Radhoště porostlý smrkovo-bukovými lesy, v úbočí potom rostly vedle buků spíše jedle. Jen občas se tam zatoulal lovec zvěře, jinak bylo v lesích pusto a klid.

Před půl tisíciletím ale přišli Valaši a s nimi i velké změny. Valaši dokázali využít neúrodnou horskou

Rohaté ovce valašky byly dobře přizpůsobené horským podmínkám. Chovaly se hlavně na mléko, i když ani toho nebylo nějak moc. Sýr a další mléčné výrobky byly hlavním užitekem, který z ovcí byl. Vlna byla málo kvalitní a masa málo.

půdu na hřebenech a prudkých svazích. Začali mýtit horské lesy, aby měli pastviny pro svá stáda. Ovce nechali pást i v okolních lesích.

Dneska se při procházce od Pustevn na vrchol Radhoště kocháme výhledy na trase dlouhé necelé 4 kilometry, ještě před 200 lety se pastviny táhly na hřebeni v délce 10 kilometrů. Salaše byly od Černé hory po Čertův Mlýn. Přimo na hřebeni se na travnatých smilkových pláních pásly od května do září stovky rohatých ovcí valašek a koz. K vidění byly i krávy a dokonce i koně, kterým drsná a tuhá tráva smilka musela stačit.

Nejdéle pásli na Radhošti bača Vincenc Blinky. Naposledy vyhnal na hřeben stádo ovcí v roce 1956. Přestože se na hřebeni už více než půl století pravidelně nepase, pozorný návštěvník najde hned několik pozůstatků bývalé pastvy. Je to nejen samotný odlesněný hřeben, který krok za krokem zarůstá borůvkám jako předvoj horského lesa, ale jsou to hlavně rostliny typické pro pastviny.

Pestrobarevného kvítí tady nenajdeme tolik, jako na květnatých loukách, ale oko návštěvníka upoutají alespoň žlutě zářící jestřábníky a mochny nebo modré hořce.

Mochna zlatá na první pohled upoutá svými zářivě žlutými květy s oranžovou skvrnou uprostřed. V Beskydech roste už jen na Radhošti a na hřebeni Javorníků.

Kdy jít na návštěvu

Horské louky jsou nejhezčí v červnu a červenci, kdy jsou na nich rozkvetlé hořce, oměje i pozoruhodná kýchavice, a taky bývá na horách lepší počasí.

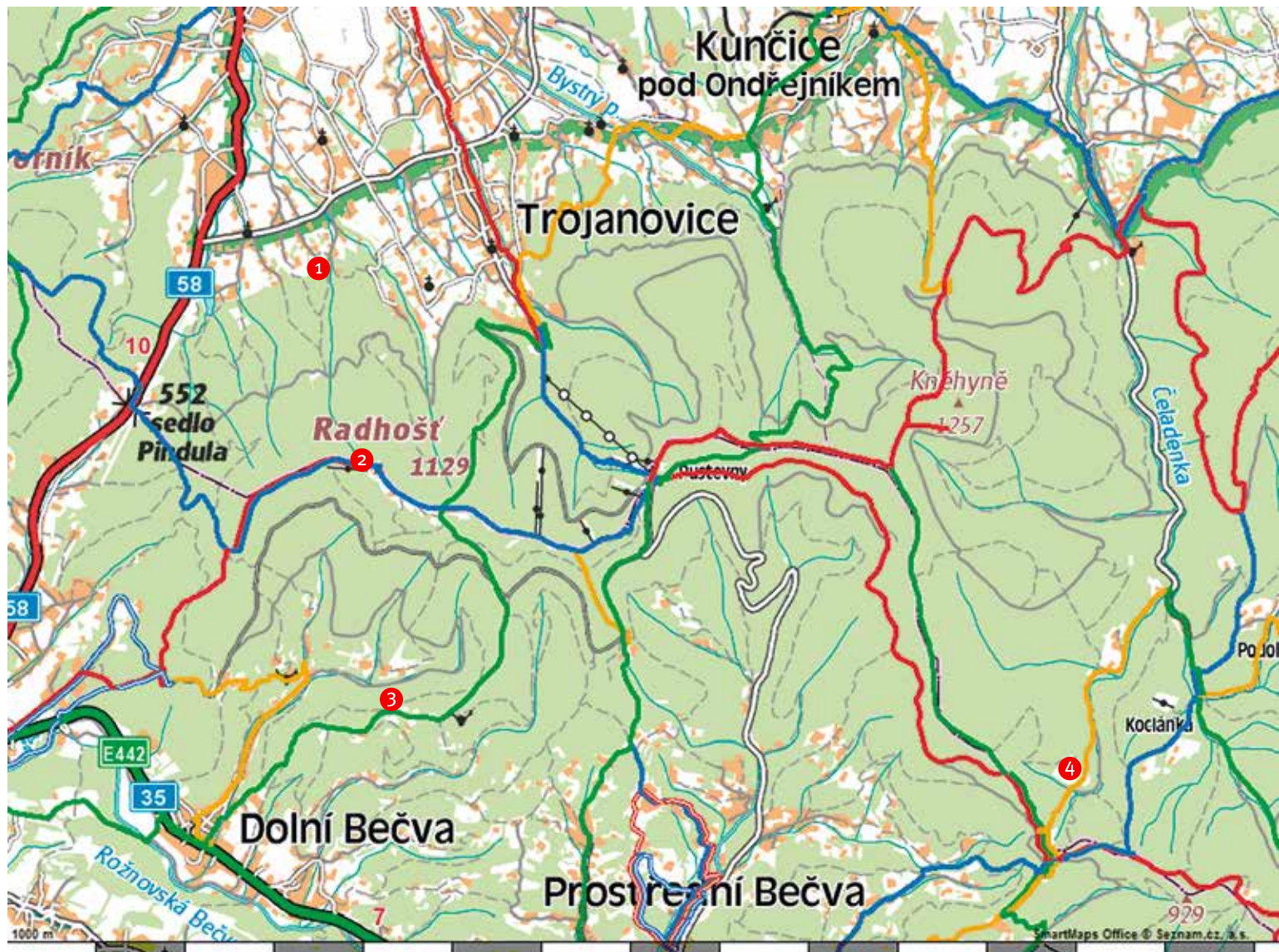
Vzácné jsou nápadně modře kvetoucí oměje tuhé moravské, které patří mezi naše nejedovatější rostliny. Jejich jed je příbuzný s indiánským šípovým jodem kurare.

Kudy tam

Louky se rozkládají na hřebeni mezi Pustevnami a vrcholem Radhoště kolem modré turistické trasy. Všechny louky v tomto úseku trasy jsou původní pastviny.

GPS: N 49°29.23765',
E 18°13.93443'

3. Pastviny vonící mateřídouškou

Na Dolní Bečvě mezi Horním Rozpitským a Dolním Rozpitským potokem vede po hřebínku zelená turistická značka. Zhruba po 2 kilometrech prudkého stoupání vychází zelená značka na Kamenném. V nadmořské výšce 700 metrů v délce necelého 1,5 kilometru se otevírají krásné výhledy do údolí Bečvy, na protější hřeben a taky na blízké louky.

Kamenné nabízí krásné výhledy nejen na krajinu na druhém břehu Bečvy, ale taky přímo dolů do údolí. Když se rozhlédnete, budete si tady připadat jako na střeše.

Na začátku 20. století bylo na Kamenném 18 chalup. Na loukách, mezích a v lesích se páslo na 50 krav a taky ovce a kozy. Většina dnešních luk na Kamenném jsou bývalá pole, kde se v kamenité půdě pěstovaly brambory, pšenice nebo oves.

Sena pro dobytek bylo na Kamenném málo, proto se sklízelo nejen na Radhošti, ale chodilo se séct a sušit na Horní Paseky i na Hradisko v Rožnově. Krávy potom musely vůz se senem vytáhnout až nahoru. Jak se kopec zvedal, zapřahal se postupně další a další dobytek.

Dnes na Kamenném najdeme velice pestrou přírodní mozaiku. Jsou tady pastviny se smilkou tuhou, louky, remízky, chladné lesy i hromady kamení, které se v létě krásně zahřívají. V Beskydech je málo podobných míst, kde by se střídala takto rozdílná stanoviště na poměrně malém území.

Kamení z polí a luk se sbíralo a skládalo na hromady na krajích pozemků nebo podél cest. Ještě dnes jsou zídky na mnoha místech patrné.

Slunné pasíanky jemně provoní mateřídouška, rostlina plná síly a kouzel, jejíž léčivé vlastnosti znali už ve starém Egyptě. I dnes je tato léčivka využívána jako posilující a uklidňující prostředek, zažene chmury a navodí příjemnou provoněnou náladu.

Kdy jít na návštěvu

Výhledy z Kamenného mají své kouzlo v každé roční době. Mateřídouška nejvíc voní v teplých červnových a červencových dnech.

Kudy tam

Na louky dojdete zhruba po 3 km stoupání po zelené turistické trase vedoucí z Dolní Bečvy na Radhošť. Pokud chcete výlet spojit s návštěvou Radhoště, potom na rozcestí Radhošť – hřeben pod Hotelem Radegast odbočte po zelené. Zhruba po 3 km budete na místě. GPS: N 49°28.03975', E 18°13.36988'

Díky pestrému prostředí a místy dochované pastvě tady přezívají vzácní motýli, jako je soumarčnick čárkovaný nebo hnědásek kostkovaný.

Vzácných rostlin tady ne-najdeme moc, snad jen z kraje léta orchideje vstavače mužské. Pozůstatkem pastvy jsou louky doprovázené mateřídouškou a nápadným růžovým hvozdíčkem. Z běžnějších kytek se u země krčí modravé květy violky psí a rozrazilu lékařského. Paletu barev doplňují žluté květy mochen a jestřábníků.

Okáč bojínkový je poměrně běžný druh, který žije na bývalých i současných pastvinách. Jeho výrazné černobílé kostkování si určitě zapamatujete.

4. Samota obklopená lesy

Ve svahu pod kopcem Bukovina, dokonale uzavřená v lesích, leží Skurečena. Dnes tam najdeme rozlehlou louku se čtyřmi chalupami, kterou prochází žlutá turistická značka vedoucí z Martiňáku do údolí říčky Čeladenky.

V minulosti tady v nadmořské výšce 800 metrů žilo pět rodin. Děti bývalo v chalupách tolik, že by naplnily celou jednu třídu. V každé chalupě byla jedna nebo i víc krav, které pásly děti. Páslo se v lese, ale panským chodníkům se muselo vyhýbat. Pastvu potom musely děti odpracovat, tak třeba sušily hajnému na zimu do krmelce seno.

Jako by nestačilo, že je celá samota utopená v lesích, byla navíc obehnaná ploty kolem dokola. To proto, aby se zvěř z lesů nechodila pást na pole. Ploty byly ale i v lesích na hřebeni. Tam měly zase zabránit zvěři, aby přebíhala do lesa jiného majitele.

Dnešní louky jsou z velké části porostlé drátěnou trávou smilkou tuhou. Hustý travní drn úspěšně okupuje haferáči, tedy borůvčí, jemuž se zalíbily nepasené louky na kyselých půdách. Pro potěchu smyslů našich i hmyzu tady kvetou byliny jako je rozrazil lékařský, mochna nátržník, violka psí, jestřábníky a další. Na nich se sladkým nektarem nakrmí nejen motýli.

Vlhčí místa zpestří výrazné purpurové květy mečíků. Na Skurečenu vykvétají začátkem prázdnin.

Otevřená krajina s několika keři vyhovuje tuhýku obecnému. Skurečena je jedna z nejvýše položených luk v Beskydech, kde hnízdí.

Kdy jít na návštěvu

Nejlépe je udělat si výlet na Skurečenu v létě, když jsou louky plné pestrého kvítí. Abyste si ho užili, lehněte si do trávy a chvíli se dívejte, kolik různých kvítků kvete dole při zemi. Nebo přijďte v zimě na běžkách a sledujte stopy zvířat na sněhu.

Kudy tam

Luční enklávou Skurečena prochází v dolní části žlutá turistická trasa vedoucí z Prostřední Bečvy přes Martiňák do Podolánek. Na Martiňák vede hodně cest, ať si zvolíte jakoukoliv, vždycky odtud jděte po žluté směrem na Podolánky. Za 1 km chůze z kopce dojdete na Skurečenu.

*GPS: N 49°27.45527',
E 18°19.72287'*

rozrazil lékařský

mochna nátržník

violka psí

jestřábek chlupáček

vstavač mužský

soumračník čárkovaný

hnědásek kostkovaný

kýchavice bílá lobelova

vemeník dvoulistý

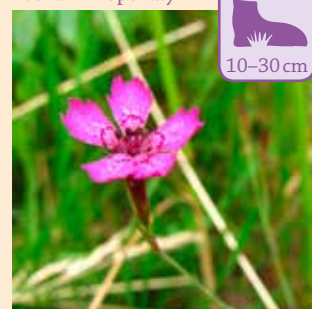
modrásek bahenní

hořec tolitovitý

hvozdík kropenatý

Vydal ČSOP Salamandr (www.salamandr.info) v rámci projektu
Záchrana smilkových trávníků v EVL Beskydy, který je realizován
za přispění finančního nástroje Evropské unie LIFE.

Text: Barbora Krupová
Fotografie: Ondřej Bartoněk, Dušan Boucný, David Černoch, František
Jaskula, Barbora Krupová, Petra Kutílková, Vladimír Nejeschleba,
Michaela Ryšková, Marek Vojtíšek
Grafika: sumec + ryšková
Tisk: PROprint, Český Těšín
Náklad: 5000 výtisků
Rožnov pod Radhoštěm, 2015

Ministerstvo životního prostředí

